

УДК 339.972

Полунєєв Ю.В.*

ЛІСАБОНСЬКА СТРАТЕГІЯ ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Фінансово-економічна та соціально-політична кризи в Україні призвели лише до низької конкурентоспроможності нашої країни в світовому масштабі. Ми катастрофічно втрачаємо конкурентні позиції. Нас випереджає весь розвинутий світ, а також країни, що активно розвиваються. Позаду залишилися тільки малі та енергозалежні країни СНД й найбідніші країни світу.

У розв'язанні вітчизняних проблем регуляторного середовища можна долучитися до європейських програм та використовувати досвід:

- Ініціатив Єврокомісії:
 - спрощення правил і процедури регулювання бізнесу, особливо в тих секторах, які відстають за темпами зростання;
 - удосконалення процедури розробки законодавства;
 - ширше використання електронного урядування;
 - боротьба із корупцією та шахрайством;
 - удосконалення системи оподаткування (розробка концепції консолідованого корпоративного податку) й т.д.
- Основні ініціативи Сьомої Рамкової програми, яка створена для реалізації науково-технічної політики ЄС з наукових досліджень і розвитку технологій (РП7) (2007-2013 рр.):
 - надання підтримки інноваційним полюсам, регіональним кластерам, ВНЗ;
 - запровадження єдиного патенту ЄС.
 - підтримка конкурентоспроможності промисловості шляхом державно-приватного партнерства (public-private partnership – PPP) у реалізації Європейських технологічних ініціатив тощо.

Лісабонська стратегія, прийнята у 2000 р. та оновлена 2005 р., мала на меті до 2020 року вивести економіку Євросоюзу на перше місце у світі. Проте, нинішня світова криза змінила ці плани, що і зумовило вироблення весною цього року нової програми «Європа-2020» основні складові якої:

1. Створення так званого «інноваційного союзу», що відчинить двері науці та новим технологіями;
2. Покращення системи освіти та розвиток цифрового ринку;
3. Перехід на ресурси відновлюваної енергії;
4. Покращення підприємницького середовища Євросоюзу.

Нова програма полягає у забезпеченні подальшого збалансованого, екологічного та розсудливого зростання та значно чіткіше визначає цілі для заохочення підприємств, конкуренції та інновацій.

Однак, порівнявши економічні та демографічні проблеми України та Євросоюзу, можемо стверджувати про дотичність назрілих проблем.

У разі збереження посткризового розвитку країни-члени ЄС зможуть демонструвати протягом 20 років темпи зростання, не вищі від 1% на рік. В той час як продуктивність

* кандидат економічних наук, народний депутат України, Голова Ради конкурентоспроможності України

праці у країнах-конкурентах (США, БРІК) зростає вищими темпами. Поряд з цим, Європа зіштовхнулася з невпинним старінням населення та демографічною кризою і, як наслідок, проведення повсюдних пенсійних реформ.

Проаналізуємо у цьому контексті ситуацію в Україні:

- Темпи зростання в Україні є вищими, ніж у Європі, але також набагато нижчий рівень ВВП на душу населення. Україна в рейтингу країн світу з багатства зайняла передостаннє місце серед 40 європейських держав. Про це йде мова в звіті Global Wealth 2010 швейцарського банку Credit Suisse. Згідно з даними звіту, середній розмір статків громадянина України складає 2 тис. 700 доларів;

- В Україні спостерігається розрив у рівні доходів – майже третина населення (27%) може бути зарахована до категорії бідних, а 15% - просто злидарюють), ресурсно-цінова (факторна) конкурентоспроможність, демографічна криза (старіння населення), міграція «інтелекту» та робочої сили.

- Продуктивність праці є низькою і т.д.

Таким чином, без випереджальних темпів зростання (5-7% / рік) Україна може претендувати лише на роль третьорозрядної країни, на узбіччі Європи.

Тимчасом Лісабонська стратегія ЄС («Партнерство заради зростання та зайнятості») та нова програма «Європа-2020» – амбітні програми реформ Євросоюзу – можуть стати зразком для України.

Таким чином, ухвалення Лісабонської стратегії стало точкою відліку для реалізації нової наднаціональної ідеї ЄС – «забезпечення високого рівня соціально відповідальної конкурентоспроможності, а отже – сталого економічного зростання».

Основою такого сталого зростання мають стати:

- макроекономічна стабільність (низький рівень інфляції і фіскальних дефіцитів);
- збалансований розвиток за рахунок впровадження інновацій, накопичення інтелектуального капіталу та розвитку підприємництва;

- висококонкурентна соціально орієнтована ринкова економіка, спрямована на:

- забезпечення повної зайнятості;
- соціальний прогрес та інклюзивність;
- захист довкілля та покращення його якості.

Таким чином, Лісабонська стратегія конкурентоспроможності Євросоюзу, програма «Європа-2020» та FP7 (72,7 млрд. євро на 2007-2013 рр.) націлені на досягнення сталого економічного розвитку через поєднання трьох складових: (1) економічної; (2) соціальної; (3) екологічної

Цілком можливо адаптувати логіку Лісабонської стратегії ЄС до українських реалій.

Також механізми Рамкової програми передбачають широкі можливості для міжнародної співпраці, що дає можливість українським науково-дослідним організаціям брати участь у конкурсах програми з метою отримання фінансування для реалізації спільних науково-дослідних проектів за всіма тематичними розділами і напрямками.

Широка і повноцінна участь України в проектах Сьомої рамкової програми могла б бути важливою євроінтеграційною складовою нашої держави, за допомогою якої можна залучити Україну до передових технологій, реалізувати потенціал і стати додатковим джерелом фінансування українських науково-дослідних організацій і установ, що беруть участь у спільних проектах.

Запропонована Радою конкурентоспроможності України ще у 2005 році Технологія економічного прориву (ТЕП) є дорожньою картою реалізації європейського формату (ЛС) економічної політики в Україні. Сутністю ТЕП є переформатування політики для здійс-

нення економічного прориву до нової стадії конкурентоспроможності - інноваційної (Економіки Знань) та перенесення акцентів економічної політики з макроекономічних пріоритетів на структурні, інституційні та культурні:

- ліквідація критичних відставань (ЛКВ) у макроекономічній політиці у регуляторно-інституційному середовищі;
- створення умов для суттєвого збільшення інвестицій у:
 - основи (інфраструктуру) економіки знань;
 - чинники сталого економічного зростання та підвищення якості життя.
 - посилення соціальної згуртованості шляхом посилення соціального капіталу та здійснення впливу на нього.

Засобом формування соціального капіталу та забезпечення соціальної згуртованості нації є національна ідея – «Конкурентоспроможна Україна в глобальній економіці знань». Причому конкурентоспроможність країни в даному разі розглядається як здатність країни створити внутрішні й зовнішні умови, які дають їй бізнесу змогу виробляти товари й послуги, що витримують випробування міжнародних ринків, а її населенню – стабільно підвищувати доходи і якість життя. Тобто конкурентоспроможність країни – це її здатність забезпечити стале економічне зростання. КС є одночасно й засобом, і метою, що робить її надзвичайно привабливою концепцією для використання в соціально-економічній політиці.

Порівняльна таблиця ТЕП та ЛС

Технологія економічного прориву	Лісабонська Стратегія
Послідовні кроки щодо реалізації матриці ЛКВ забезпечать додаткове зростання ВВП на 2-3% (за розрахунками РКУ)	Дії щодо ліквідації критичних відставань принесуть Євросоюзу збільшення ВВП на 1,1% та зростання зайнятості на 0,5%
Впровадження «показників дії» матриці «ЕКОЗНАННЯ» сприятиме зростанню в Україні частки фінансування НДДКР у ВВП з 1,4 до 3% і зумовлять зростання ВВП на 2,5-3%. Середній рівень освіти працівників щороку зростатиме на 0,5-0,7%	Впровадження Лісабонської стратегії в частині розбудови економіки знань дасть зростання частки фінансування НДДКР у ВВП з 1,9 до 3%, а самого ВВП – на 1,7% до 2013 р. Середній рівень освіти працівників підвищуватиметься на 0,3-0,5% на рік
ТЕП може підвищити темпи зростання України до 5-7% на рік	Реалізація Лісабонської стратегії в цілому забезпечить Євросоюзу підвищення темпів зростання до 3% на рік

Активніше зростання завдяки реалізації технології економічного прориву дасть Україні змогу надолужити наявний розрив у розвиткові й наблизитися до європейських країн із вищим рівнем конкурентоспроможності.